UCHWAŁA

SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 lutego 2019 r.

w 100. rocznicę utworzenia w Polsce instytucji kurateli sądowej

Naczelnik Państwa Józef Piłsudski dnia 7 lutego 1919 r. wydał dekret o utworzeniu sądów dla nieletnich w Warszawie, Łodzi i Lublinie. Przy tych sądach utworzono też urząd stałych opiekunów sądowych, którzy po 10 latach funkcjonowania zostali przemianowani na kuratorów nieletnich. W ten sposób doszło w Polsce do ukształtowania instytucji kurateli sądowej.

Proces odzyskiwania przez Polskę niepodległości był w naszej historii okresem szczególnie trudnym, gdyż nie tylko trwała odbudowa funkcji, które musi pełnić każde państwo, ale też przez kilka lat byliśmy zmuszeni prowadzić walki o kształt jego granic. Nadto powstające państwo polskie musiało się zmierzyć z wieloma problemami ekonomicznymi, organizacyjnymi czy społecznymi. Jednym z nich była przestępczość nieletnich, której wzrost był konsekwencją działań wojennych. To, co zasługuje na szczególną pochwałę, to fakt, iż ówczesne władze, starając się przeciwdziałać problemowi, sięgnęły po najlepsze światowe rozwiązania, czyli wyspecjalizowane sądy zajmujące się nieletnimi i instytucję kurateli sądowej.

Po pierwszym dynamicznym okresie rozwoju instytucji kurateli sądowej w Polsce, w latach trzydziestych XX wieku nastąpił regres, co wynikało przede wszystkim z trudności gospodarczych państwa polskiego. Po II wojnie światowej kuratelę sądową zaczęto odbudowywać i rozwijać. Początkowo opierano się wyłącznie na kuratorach społecznych, aby z czasem reaktywować także kuratelę zawodową. Doświadczenia funkcjonowania tej instytucji były na tyle obiecujące, iż kuratorom sądowym zaczęto powierzać kolejne zadania. Doszło do ukształtowania dwóch specjalizacji kuratorskich: kuratora rodzinnego, który zajmuje się wykonywaniem orzeczeń dotyczących spraw rodzinnych i nieletnich, oraz kuratora dla dorosłych, który zajmuje się wykonywaniem orzeczeń w sprawach karnych.

Przełomowym wydarzeniem w funkcjonowaniu tej instytucji było uchwalenie 27 lipca 2001 r. ustawy o kuratorach sądowych. Doprowadziła ona do ukształtowania się w Polsce nowoczesnego modelu kurateli sądowej. Został on oparty na czytelnym zdefiniowaniu roli

kuratora, któremu powierzono wykonywanie zadań wychowawczo-resocjalizacyjnych, diagnostycznych, profilaktycznych i kontrolnych. Prawidłowej realizacji tych zadań sprzyjają: odrębna struktura organizacyjna, przyznanie kuratorom wielu uprawnień władczych (zaliczenie kuratorów dla dorosłych do organów postępowania wykonawczego) i zaliczenie ich do zawodów zaufania publicznego.

Należy uznać, iż ten model się sprawdził, jednak upływ czasu wskazuje też na potrzebę dokonania jego modyfikacji poprzez wyraźne ustawowe określenie roli kuratora rodzinnego w postępowaniu wykonawczym, zapewnienie kuratorom odpowiednich warunków pracy, w tym w szczególności obsługi biurowej, wprowadzenie rozwiązań zwiększających ich bezpieczeństwo w czasie wykonywania zadań w środowisku podopiecznych.

Należy uznać, iż model ten jest korzystny z punku widzenia państwa i społeczeństwa, dlatego powinien być popierany i rozwijany.

Kuratorzy sądowi są służbą, która od wielu lat w istotny sposób korzystnie wpływa na bezpieczeństwo społeczeństwa, zmniejszenie przestępczości, ograniczenie patologii społecznych i demoralizacji nieletnich. W 100-lecie istnienia tego zawodu w Polsce Senat Rzeczypospolitej Polskiej wyraża uznanie kuratorom sądowym za zaangażowaną pracę w służbie państwu i społeczeństwu polskiemu.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski".

MARSZAŁEK SENATU

Stanisław KARCZEWSKI